ISSN 2029-5510 Mokslinės konferencijos pranešimų rinkinys
VISUOMENĖS SAUGUMAS GLOBALIZACIJOS KONTEKSTE
2010 (1)

SPECIALIEJI DALYKAI, KAIP KARJEROS PASIRINKIMO INSTRUMENTAS

Vladimiras Andrejevas

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedra
V. Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas (8-37) 303666, elektroninis paštas: vladimiras@mruni.eu

Santrauka. Didėjantis nedarbingumas, privačių įmonių žlugimas, prastėjanti ekonomika verčia vidurinių mokyklų ir gimnazijų absolventus pasirinkti tokias studijas, kurias pabaigę galėtų dirbti valstybės tarnyboje. Viena iš tokių profesijų –Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT) statutinis pareigūnas. Straipsnyje analizuojama specialiųjų dalykų įtaka karjeros pasirinkimui, siekiama atskleisti specialiųjų dalykų reikalingumą ir parodyti, kad didžioji dalis Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programos absolventų darbinasi VSAT padaliniuose, iš jų ir atliekančiuose operatyvinę veiklą. Mokslinio tyrimo tikslas – išanalizuoti specialiųjų dalykų dėstymo problematika ir jų įtaka formuojant būsimų pareigūnų požiūrį į darbą pasienyje, taip pat pateikti išvadas ir parengti pasiūlymus šiuo klausimu. Tyrimo objektas – specialiųjų dalykų dėstymo metodika. Tyrimo metodas – buvusių studentų, šiuo metu dirbančių VSAT padaliniuose, apklausa bei Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programos absolventų anketavimas.

Pagrindinės sąvokos: absolventai, pasienio tarnyba, operatyviniai padaliniai, operatyvinės veiklos dalykas, įsidarbinimas.

ĮVADAS

Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programa Viešojo saugumo fakultete yra skirta asmenims, siekiantiems tapti A lygio valstybės tarnautojais valstybės sienos apsaugos padaliniuose bei institucijose, veikiančiose nacionalinio saugumo srityje. Pagal šią programą rengiami kvalifikuoti teisės specialistai**,** kurie vykdydami valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnų funkcijas sugebėtų įgyvendinti ES ir Šengeno teisinės bazės normas bei jas atitinkančius veiklos metodus, remtųsi naujausiomis mokslinėmis, teisinėmis žiniomis, užsienio valstybių bei mūsų šalies sukaupta istorine ir pozityviąja profesine patirtimi, pajėgtų suvokti ir taikyti mokslo naujoves profesinėje veikloje, tobulinant VSAT struktūrinių padalinių valdymą ir organizuojant pasieniečių darbą. Šiuo metu valstybėje yra sunki ekonominė padėtis. Vyriausybė sumažino ir dar mažins statutinių pareigūnų algą. Prastėja pareigūnų socialinės garantijos. Dėl sumažinto statutinių įstaigų finansavimo sumažėjo

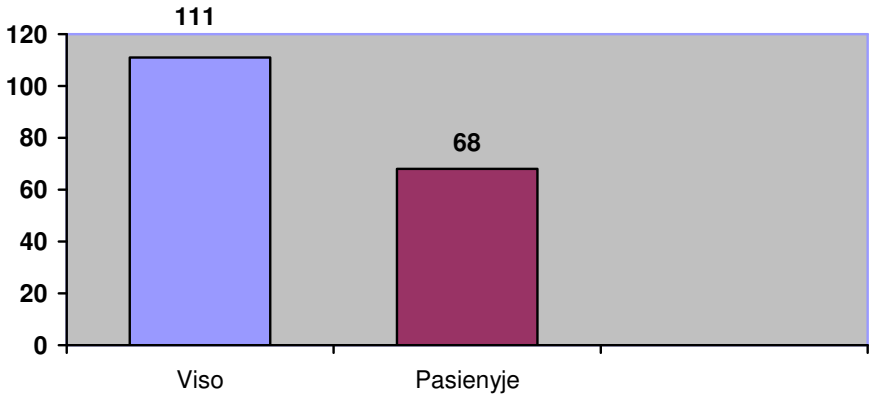
žmonių priėmimas į darbą. Tai verčia absolventus susimąstyti dėl pasirinktos profesijos, o kartu ir pagalvoti apie tai, kad darbas valstybės tarnyboje turi teigiamų aspektų ir nereikia jo atsisakyti. Tai paskatino išanalizuoti specialiųjų dalykų dėstymo, rengiant VSAT specialistus, problematiką bei jų įtaką formuojant būsimų pareigūnų požiūrį į darbą pasienyje.

Mokslinio **tyrimo tikslas** – išanalizuoti specialiųjų dalykų dėstymo problematika ir jų įtaka formuojant būsimų pareigūnų požiūrį į darbą pasienyje, taip pat pateikti išvadas ir parengti pasiūlymus šiuo klausimu.

Tyrimo metodai: verbalinė ir anketinė respondentų apklausa. Straipsnyje pristatomi šio nedidelio tyrimo rezultatai ir išvados.

1. ABSOLVENTAI IR JŲ ĮDARBINIMAS KRIZĖS SĄLYGOMIS

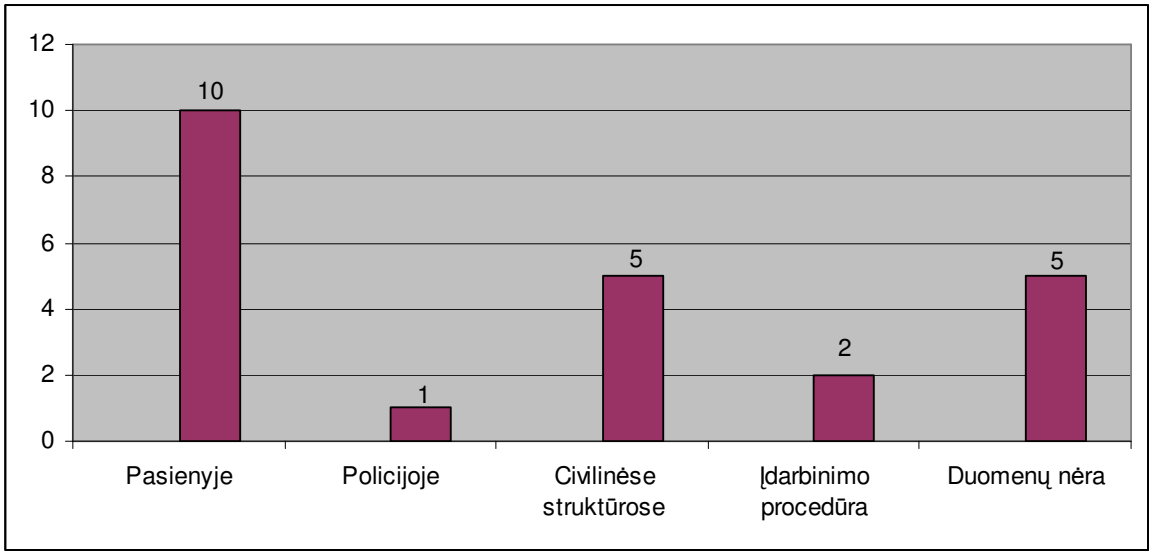
Per keturias teisės ir valstybės sienos apsaugos dieninių studijų programų laidas (2005 – 2008 m. m.) absolventų skaičius sudarė 111, vidaus reikalų ir kitose statutinėse struktūrose įsidarbino 89 absolventai. Tai sudarė 80,18 %, iš jų pasienyje įsidarbino 68 absolventai. Tai sudarė 61,26 % (1 pav).

1 pav. 2005-2008 m. m. absolventų įsidarbinimo pasienyje analizė

Paskelbus valstybėje ekonominę krizę 2008 – 2009 mokslo metų absolventai sunerimo dėl savo likimo. Valstybės sienos apsaugos katedra dėjo visas pastangas, kad šis procesas būtų kuo švelnesnis. 2009 m. vasario mėnesį buvo organizuota personalo diena. Dalyvavo VSAT vadas generolas Saulius Stripeika, Personalo valdybos viršininkas Algis Padolskis, šios valdybos vyriausiasis specialistas Virgilijus Jovarauskas, katedros vedėja Danguolė Seniutienė ir šio straipsnio autorius. Generolo Sauliaus Stripeikos pranešimas virto šio susitikimo išvada – visi, kurie panorės dirbti VSAT padaliniuose, bus įdarbinti nepaisant

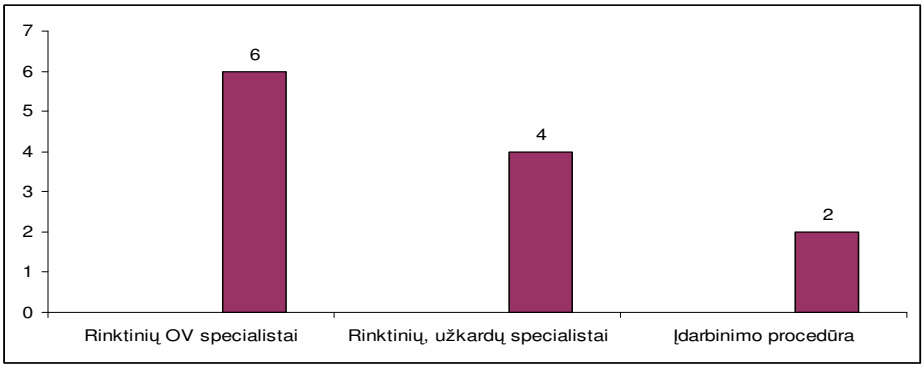
krizės. Taip pat generolas paragino visus absolventus kaip galima greičiau pradėti įdarbinimo procedūrą. Praėjus dešimčiai mėnesių po susitikimo 2009 m. jubilėjinės 5-os laidos absolventų įsidarbinimo rezultatai tokie: Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programą baigė 23 absolventai, iš kurių 10 įsidarbino pasienyje (43,47%), 1 – policijoje (4,34%), 5 – civilinėse struktūrose (21,73%), 2 – atliekama įdarbinimo pasienyje procedūra (8,69%). Dėl 5 absolventų duomenų nėra (21,73%) (2 pav.).

2 pav. 2009 m. absolventų bendra įsidarbinimo analizė

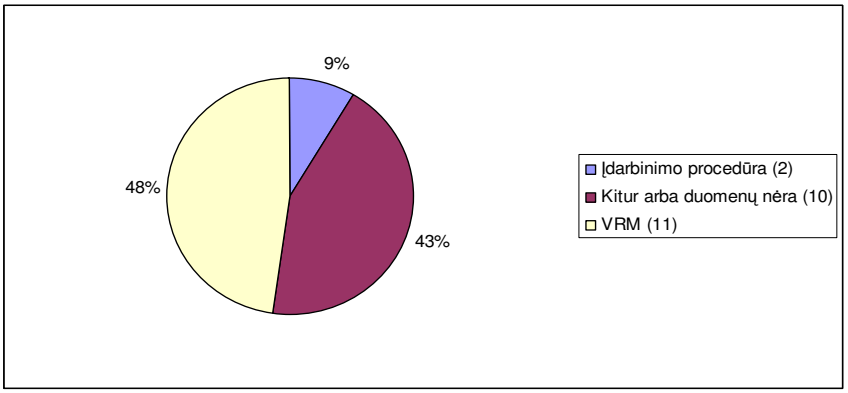
Įsidarbinusieji pasienyje pasiskirstė taip:

- Rinktinių OV specialistai – 6;
- Rinktinių, užkardų specialistai – 4 (3 pav).

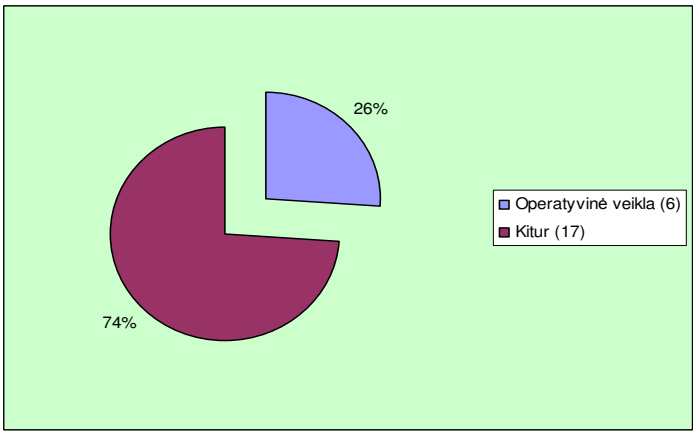

3 pav. 2009 m. absolventų įsidarbinimo pasienyje analizė

Kaip matome, vidaus reikalų sistemoje įsidarbino 11 absolventų. Tai sudaro 47,82% (4 lentelė), iš jų padaliniuose, vykdančiuose operatyvinę veiklą, įsidarbino 6. Tai sudaro 26,08% (5 pav.).

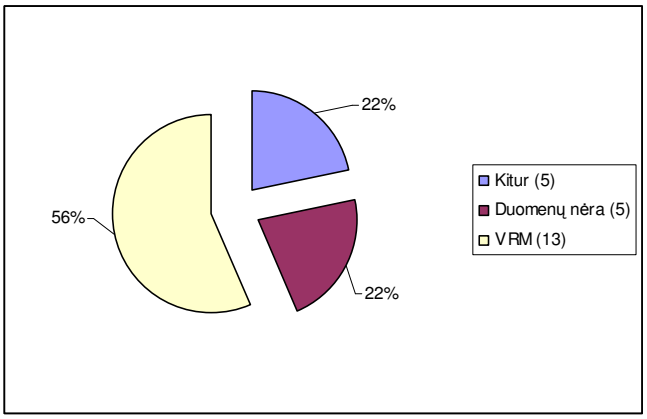

4 pav. 2009 m. absolventų įsidarbinimo VRM sistemoje analizė

5 pav. 2009 m. absolventų įsidarbinimo padaliniuose, vykdančiuose operatyvinę veiklą analizė

Jeigu prie 11 įsidarbinusiųjų būtų galima pridėti 2, kuriems atliekama įdarbinimo procedūra ir, tikėti, kad bus įdarbinti, tai bendras skaičius įsidarbinusių vidaus reikalų sistemoje bus 13, iš jų pasienyje 12. Tai atitinkamai sudaro 56,52% ir 52,17% (6 pav.).

6 pav. 2009 m. absolventų įsidarbinimo VRM sistemoje bendras skaičius

Iš analizės matyti, kad didžioji absolventų dalis įsidarbino valstybės sienos apsaugos tarnyboje. Dalis jų dirba padaliniuose, vykdančiuose operatyvinę veiklą.

Visi absolventai, dirbantys VSAT padaliniuose, buvo apklausti. Apklausos tikslas – sužinoti, ar:

- studijuodami nenusivylė būsimąja profesija;
- studijos pateisino jų lūkesčius;
- studijos formuoja profesijos įvaizdį;
- specialieji dalykai turėjo įtaką karjeros pasirinkimui;
- pakanka gautų teorinių žinių ir profesinių įgūdžių;
- patenkinti pareigomis;
- patinka darbas.

Atsakydami į klausimus visi paminėjo, kad, stodami mokytis į šią programą, iš anksto galvojo apie darbą pasienyje. Apie konkrečias pareigas pradėjo galvoti studijuodami trečiame kurse, o galutinai nuomonė susiformavo ketvirtame kurse. Taip pat pasirinkti konkrečias pareigas paskatino:

- studijos fakultete;
- mokomoji praktika po kiekvieno kurso;
- specialieji dalykai dėstomi fakultete;
- buvusiųjų absolventų pasakojimai.

Išdirbę kelis mėnesius nė vienas nenusivylė pasirinkta profesija. Galima paminėti, kad studijos pateisino jų lūkesčius. Dauguma pabrėžė, kad darbo pradžia buvo labai sunki. Reikėjo išmokti pritaikyti praktikoje gautas teorines žinias. Studijuodami jie gavo labai daug

teorinių žinių ir mažai praktinių įgūdžių. Kai kurių dalykų įgytų žinių, dėl profesijos specifiškumo, negalima pritaikyti atliekant tam tikras funkcijas. Visi apklaustieji patenkinti savo pareigomis ir tuo, kad gavo norimą darbą. Nors darbas yra labai sunkus, neretai pavojingas, bet jie juo patenkinti.

Buvę absolventai pateikė šiuos pasiūlymus:

1. Nuo pat studijų pradžios teikti daugiau informacijos apie profesijos sunkumus ir pavojingumą.
2. Dėstytojams daugiau dėmesio skirti tiems dalykams, kurių teorinės žinios reikalingos pasirinktai profesijai.
3. Specialiųjų dalykų dėstymo metu leisti studentams daugiau spręsti praktines situacijas, modeliuoti jas ir savarankiškai priimti sprendimus.
4. Dirbantys užkardose sargybų būrio specialistai pasiūlė daugiau dėmesio skirti „Valstybės sienos kontrolės nuostatams“, užkardos dokumentacijai ir jos pildymui bei įforminimui.

2. ABSOLVENTŲ POŽIŪRIS Į BŪSIMĄJĄ PROFESIJĄ

Studijų metu Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakultete formuojama būsimo pasieniečio asmenybė. Jis rengiamas profesinei karjerai ne tik tarnybiniame, bet ir civiliniame gyvenime. Jam suteikiama galimybė įgyti universalų išsilavinimą, kuris leidžia eiti atitinkamas valdininko pareigas ir sėkmingai taikyti savo žinias bei įgūdžius ir kitose srityse. Toks pareigūnas bus pasirengęs kryptingai ir nuosekliai dirbti greitai besikeičiančios visuomenės, globalizacijos, sparčios informacinių technologijų kaitos sąlygomis.

Dėstant studijų dalykus „Profesinė taktika“, „Sienos apsaugos taktika“, „Operatyvinė veikla“ ir kt. siekiama sudominti studentus, priversti juos aktyviai dirbti, modeliuoti ir spręsti praktines situacijas bei savarankiškai priimti sprendimus. Stengiamės populiarinti ir būsimąją profesiją. Todėl tuos, kurie nuo pat pirmo kurso apsisprendė dėl karjeros, stengiamės palaikyti, o tuos, kurie dar galvoja kur dirbs, sudominti.

Siekiant nustatyti, kokį poveikį daro specialiųjų dalykų dėstymas būsimajai profesijai, buvo parengta anketa su dešimčia klausimų. Tikslas - apklausti Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programos 4 kurso studentus. Anketą užpildė 17 absolventų iš 23 (anketavimo metu 6 studentai sirgo). Remiantis anketų atsakymais ir buvo atlikta analizė.

Atsakymai į anketos klausimus pateikiami chronologine tvarka.

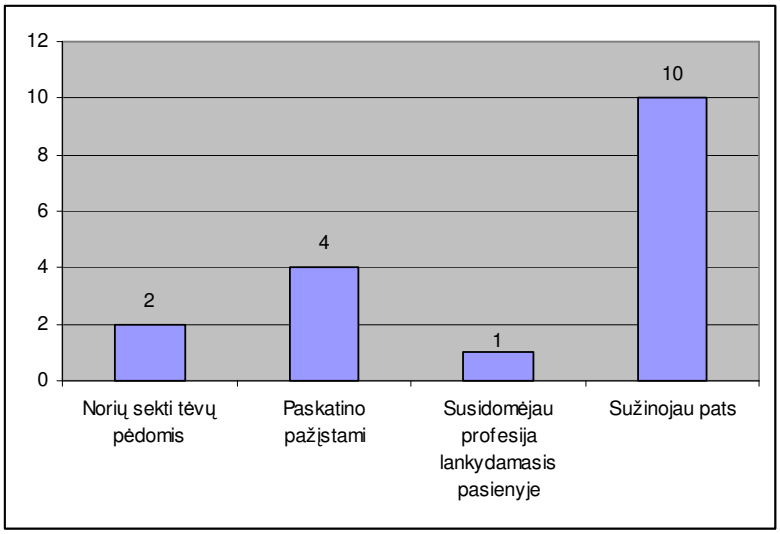
Į klausimą: „Kodėl Jūs įstojote mokytis į Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programą?“ - atsakymai pasiskirstė taip:

a) noriu sekti tėvų, giminaičių ar pažįstamų pėdomis – 2;

b) paskatino pažįstami, kurie jau studijuoja šią programą – 4;

c) susidomėjau šia profesija lankydamasis pas pasieniečius – 1;

d) sužinojau pats ir panorėjau studijuoti šią programą – 10. (7 pav.).

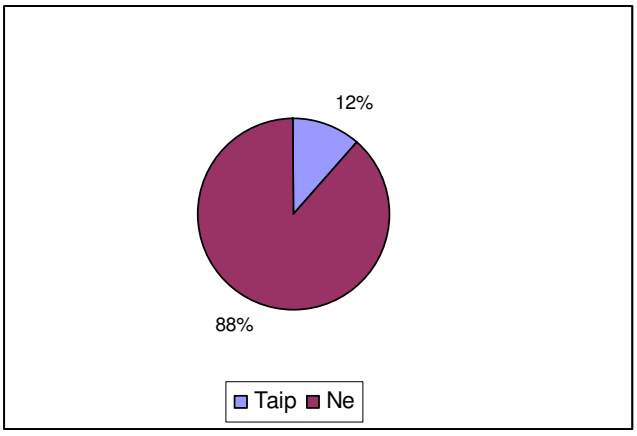

7 pav. Klausimo: „Kodėl Jūs įstojote mokytis į Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programą?“ – atsakymų analizė

Į klausimą: „Ar studijuodami nenusivylėte būsimąja profesija?“ - atsakymai pasiskirstė taip:

a) ne - 15

b) taip –2 (8 pav.).

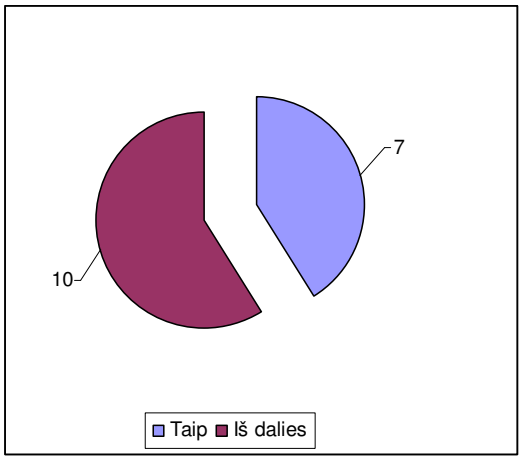
8 pav. Klausimo: „Ar studijuodami nenusivylėte būsimąja profesija?“ – atsakymų analizė

Į klausimą: „Ar studijos pateisino Jūsų lūkesčius?“ - atsakymai pasiskirstė taip:

a) taip - 7

b) ne - 0

c) iš dalies – 10 (9 pav.).

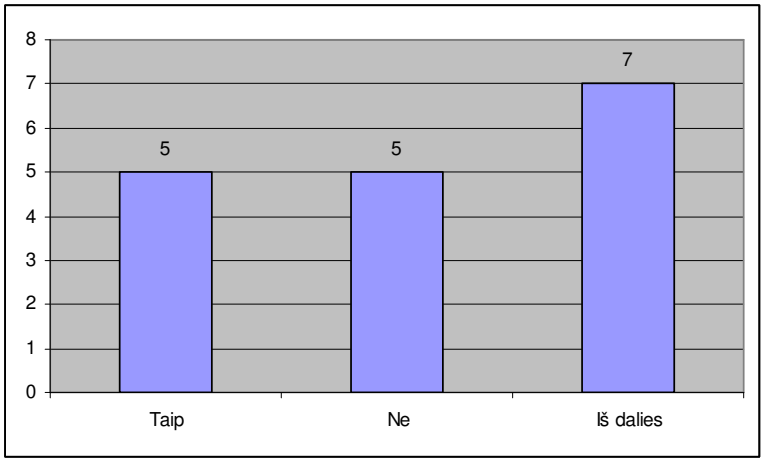
9 pav. Klausimo: „Ar studijos pateisino Jūsų lūkesčius?“ – atsakymų analizė

Į klausimą: „Ar stodami mokytis galvojote apie būsimas konkrečias pareigas pasienyje?“ – atsakymai pasiskirstė taip:

a) taip - 5

b) ne - 5

c) iš dalies – 7 (10 pav.).

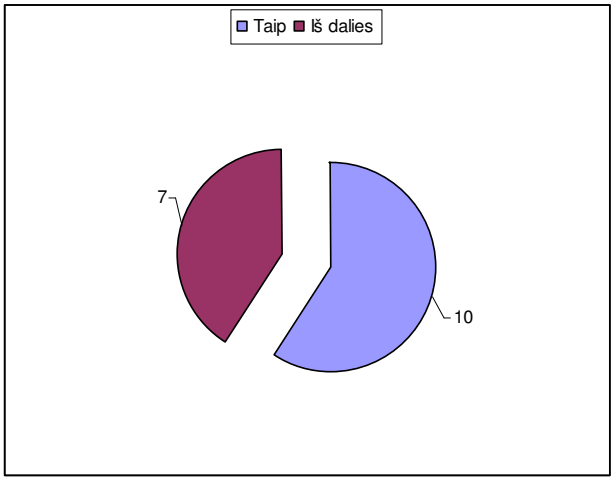
10 pav. Klausimo: „Ar stodami mokytis galvojote apie būsimas konkrečias pareigas pasienyje?“ – atsakymų analizė

Į klausimą: „Ar studijos formuoja būsimos profesijos įvaizdį?“ – atsakymai pasiskirstė taip:

a) taip – 10;

b) ne – 0;

c) iš dalies – 7. (11 pav.).

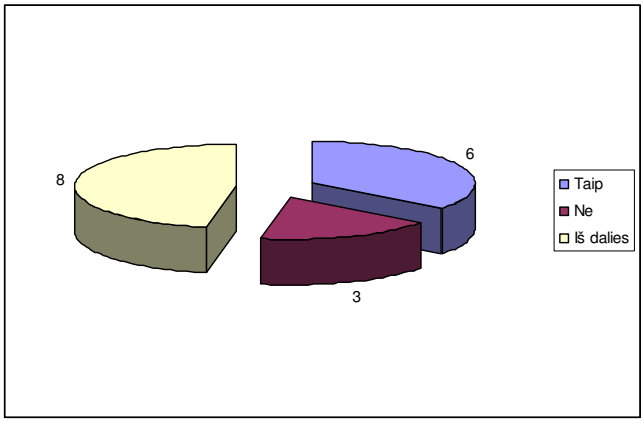
11 pav. Klausimo: „Ar studijos formuoja būsimos profesijos įvaizdį?“– atsakymų analizė

Į klausimą: „Ar studijuojant operatyvinės veiklos dalyką neatsirado noro ateityje dirbti operatyvinį darbą?“ - atsakymai pasiskirstė taip:

a) taip – 6

b) ne –3

c) iš dalies – 8. (12 pav.).

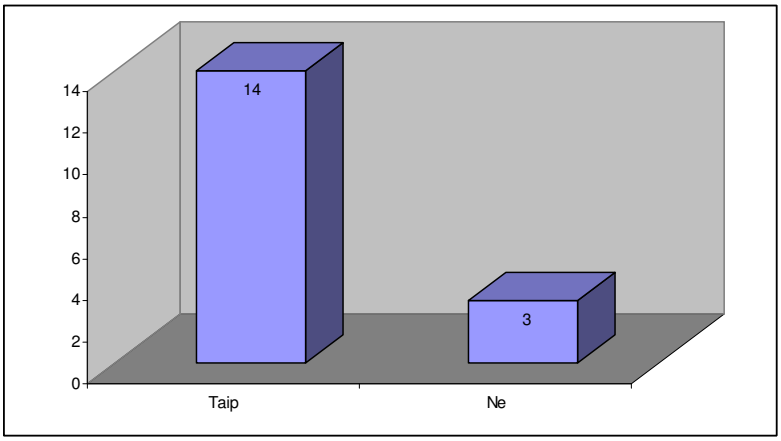

12 pav. Klausimo: „Ar studijuojant operatyvinės veiklos dalyką neatsirado noro ateityje dirbti operatyvinį darbą?“– atsakymų analizė

Į klausimą: „Ar pakankamas operatyvinės veiklos dalyko valandų skaičius“ - atsakymai pasiskirstė taip:

a) taip – 14;

b) ne – 3. (13 pav.).

13 pav. Klausimo: „Ar pakankamas operatyvinės veiklos dalyko valandų skaičius“ – atsakymų analizė

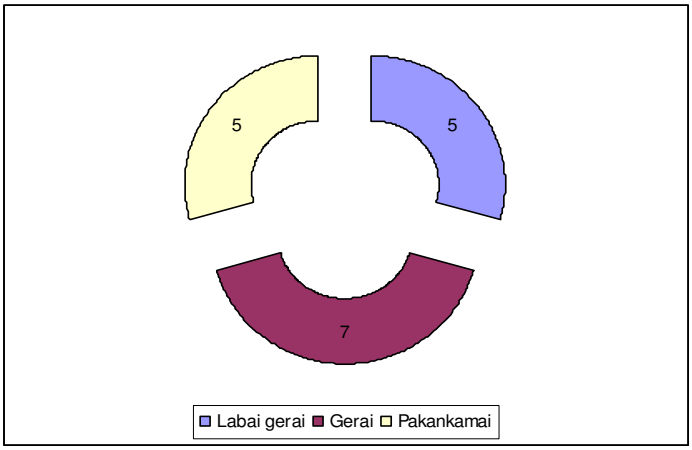
Į klausimą: „Kaip vertinate gautų operatyvinės veiklos teorinių žinių ir praktinių įgūdžių lygį?“ - atsakymai pasiskirstė taip:

a) labai gerai – 5

b) gerai – 5

c) pakankamai – 7

d) blogai – 0. (14 pav.).

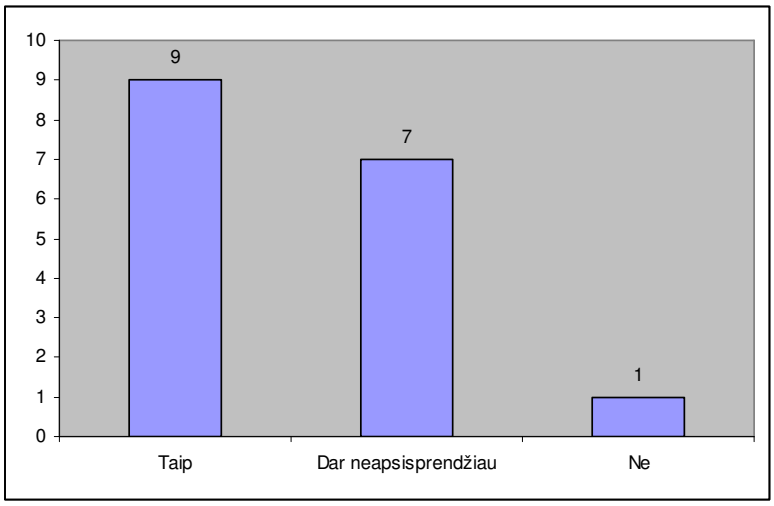
14 pav. Klausimo: „Kaip vertinate gautų operatyvinės veiklos teorinių žinių ir praktinių įgūdžių lygį?“– atsakymų analizė

Į klausimą: „ Ar norėtumėte dirbti VSAT?“ – atsakymai pasiskirstė taip:

a) taip – 9

b) dar neapsisprendžiau – 7

c) ne – 1 (15 pav.).

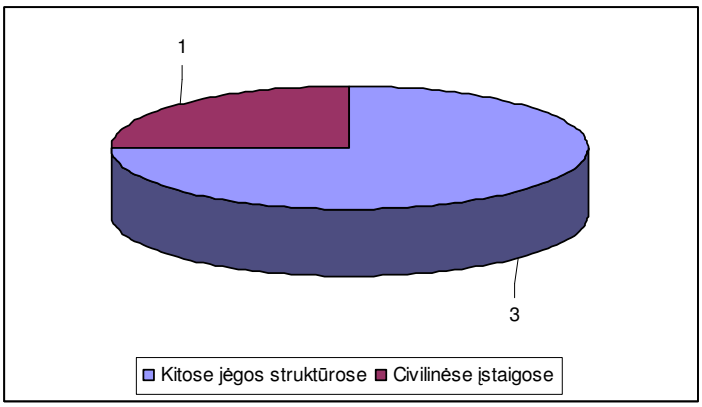

15 pav. Klausimo: „ Ar norėtumėte dirbti VSAT?“– atsakymų analizė

Į klausimą: „Jeigu į 9 klausimą atsakymas “NE“, tai kur norėtumėte dirbti?“ – atsakymai pasiskirstė taip:

a) kitose jėgos struktūrose - 3

b) civilinėse įstaigose – 1 (16 pav.).

16 pav. Klausimo: „Jeigu į 9 klausimą atsakymas “NE“, tai kur norėtumėte dirbti?“– atsakymų analizė

2009 m. absolventų, dirbančių VSAT padaliniuose, apklausos bei Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programos 4 kurso studentų anketų analizė parodė, kad didžioji dalis baigusiųjų minėtą programą įsidarbino VSAT. Tai rodo, kad programa pasiteisino.

IŠVADOS

1. Tobulinti specialiųjų dalykų dėstymo metodiką atsižvelgiant į VSAT padalinių vadovų reikalavimus ateinančiam dirbti jaunam specialistui.
2. Pakoreguoti specialiųjų dalykų teminius planus, daugiau dėmesio skirti pratyboms.
3. Dėstant specialiuosius dalykus remtis VSAT pažangia patirtimi saugant valstybės sieną bei atskleidžiant nusikaltimus.
4. Pratybų metu suteikti daugiau galimybių studentams modeliuoti ir spręsti praktines situacijas bei savarankiškai priimti sprendimus.
5. Studijų metu nuolat aiškinti profesijos privalumus, daugiau kalbėti apie įvairių pareigų specifiką, sunkumus, formuoti studentų teigiamą požiūrį į karjerą.
6. Dėstant specialiuosius dalykus atsižvelgti į įsidarbinusiųjų VSAT padaliniuose absolventų pasiūlymus.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas. Valstybės žinios. 2002 m. Nr. 65-2633.
2. VSAT prie LR VRM vado 2006 m. spalio 6 d. įsakymas Nr. 4-706 "Dėl sienos kontrolės nuostatų patvirtinimo".
3. Andrejevas, V. Operatyvinės veiklos specialistų rengimo aspektai Viešojo saugumo fakultete. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka (2). Mokslinių straipsnių rinkinys. Kaunas 2008.
4. Andrejevas, V. M.Romerio universiteto viešojo saugumo fakultetas – profesionalių pasieniečių kalvė. VSAT pažangios patirties biuletenis 2008 m. Nr. 5 (5) sausis – kovas.

SPECIAL SUBJECTS AS THE INSTRUMENT OF CAREER SELECTION

Vladimiras Andrejevas

Mykolas Romeris University
70 V. Putvinskio St., LT – 44211 Kaunas – ACP
Tel. No. (8-37)303666, E-mail: vladimiras@mruni.eu

S u m m a r y . The purpose of the article is to prove the necessity of special subjects and to present the fact that majority of graduates of Law and State border Guard Service study programme is employed in State Border Guard Service (SBGS) units and in such fulfilling operational activities too. While preparing the article former graduates who are employed in SBGS units and present graduates have been investigated. The investigation indicated that the greatest part of former graduates

were employed at frontiers service. More than a half of them have been employed in subdivisions fulfilling operational activities. Former graduates have presented the following proposals:

- To present more information about the peculiarities of profession during the studies;
- To give more attention to such subjects that have knowledge useful to selected profession;
- To allow students to deal with practical situations and to take decisions more self-independently.

The results of investigation have indicated that former graduates are not out of conceit with profession and that studies have justified their expectations as well as the opinion that special subjects form opinion about future functions and career.

Findings:

1. Perfect the teaching methods of special subjects;
2. Give more attention to practical training;
3. Apply on advanced experience of SBGD;
4. Provide more possibilities for students to take decisions self-independently;
5. Constantly explain the advantages of profession and form positive attitude towards career.

Keywords: graduates, border service, operative units, operative activity subject employment.